

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. III. Principia generationis substantialis & accidentalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

simpliciter in genere physico, de quo in præfenti.

Obiicies Secundò, Etiam vnio partium constituit totum; ergo sunt quatuor principia entis substantialis. Respondeo, vnionem esse rationem formalem, quæ principia constituunt totum, non verò esse principium constituens; quod aliis terminis dici potest, esse principium *quo*, non verò *quod*: sicut actio requiritur essentialiter ad effectum, non tamen vt principium *quod*, sed vt id *quo* influit causa quæ est principium *quod*. In præfenti autem solum agimus de principiis *quod*. Quomodo autem priuatio sit principium, Sectione 3. dicemus.

Obiicies Tertiò, Corpus naturale in concreto, homo v.g. etiam componitur ex subsistentiâ; ergo dantur quatuor principia entis naturalis. Respondent nonnulli, subsistentiam reduci ad formam, quia componitur actuando naturam. Dissiplet hæc solutio, quia forma est actus materiae, non verò totius nature; subsistentia autem est actus totius nature: item forma se habet vt entitas perfecta substantialis, subsistentia verò, ex communiore sententiâ, vt modus; ergo sunt diuersa principia, forma substantialis, & subsistentia. Quod autem conueniant in ratione formæ vt sic, non obstat, quò minus dicantur duo principia: nam, si vera esset Scoti opinio, tot adstruens formas essentielles substantiales, quot sunt gradus Metaphysici, sine dubio tot essent principia quot formæ, etsi conuenirent omnes in ratione formæ vt sic. ergo licet subsistentia conueniat in esse formæ cum formâ substantiali, quia tamen habet diuersum valdè conceptum ab illâ, constituet diuersum principium. Secundò respondent alij, subsistentiam non pertinere ad physicam compositionem, sed ad Metaphysicam. Verùm ego non video, cur subsistentia non sit de physica constitutione hominis (non dico nature) non secus ac forma. Fortè quia hi in Metaphysicâ de subsistentiâ differunt, putarunt non esse partem physicam, cum, ex communi acceptione, pars Metaphysica ea sit, quæ non realiter, sed per conceptum nostrum est pars, quod procul dubio non conuenit subsistentiæ, quæ realiter distincta est, & realiter componit; est ergo pars physica hominis.

Respondeo ergo, quæstionem solum esse de voce, in quâ tantum dicenda sunt tria principia, quia non loquimur de principiis suppositi; hoc enim ab Aristotele aliisque ethnicis Philosophis, prout distinctum à naturâ, agnitum non fuit, vt ostendimus Disputat. 11. à numero 134. Quare, licet in re subsistentia sit è numero principiorum, non tamen iuxta præfectorum Philosophorum mentem.

SECTIO III.

Principia generationis substantialis
& accidentalis.

NUMERO 3. ostendi, principia entis naturalis in factò esse, idem esse ac partes componentes aut intrinsecas: vnde, si loquamur de composito naturali, in hoc sensu, duo tantum includit principia, materiam & formam, vnitas inter se; si verò loquamur non de ipso composit-

to, sed de generatione illius, dicendum est, eam habere tria principia intrinseca; non quidem componentia, sed quæ intrinsecè respiciantur ab ipsâ generatione, materiam vt subiectam, formam vt terminum ad quem, priuationem autem vt terminum à quo. quæ doctrina explicanda est obiectionum solutione.

Prima sit: Priuatio non est ens, ergo non potest esse principium generationis. Respondeo, priuationem non esse principium influens, aut componens generationem in esse talis, sed præcisè terminum à quo: cum autem verè & realiter deatur priuatio formæ antequam sit forma, & hæc ex non esse transeat ad esse, idèd priuatio absolutè dicitur principium. Pro quo aduerte, in generatione & posse considerari rationem productionis formæ, & etiam rationem mutationis, quæ duo distincta sunt: potest enim esse productio sine mutatione; vt si simul produceretur materia & forma, verè quidem esset productio formæ, non tamen esset mutatio, quia ad mutationem debuiſſet præcedere materia sine illâ formâ. Si ergo in generatione sola consideretur ratio productionis, non respicit necessariò priuationem, quia ad priuationem requiritur, materiam prius extitisse sine formâ, quod non requiritur ad productionem formæ, vt in exemplo posito cernitur. Si verò in generatione consideretur ratio mutationis, necessariò includit priuationem, quia non potest esse mutatio in materiâ, nisi hæc prius supponatur carens formâ, quâ mutatur. Vnde rectè potest dici, mutationis vt talis esse partem intrinsecam ipsam priuationem: neque inconueniens est, priuationem, quæ nihil est in se, dici partem intrinsecam alicuius totius, si illud totum non sit adæquatè posituum, quale verè non est mutatio vt talis, de quo rursus numero 16.

Sed hinc insurget secunda obiectio: Quia potest esse generatio, quin sit mutatio, vt diximus, & de factò fuit in primâ mundi productione, in quâ simul tempore creata fuit materia prima, & forma substantialis; ergo non est de ratione generationis, habere pro principio à quo, priuationem. Respondent nonnulli, etiam in eo casu datam fuisse priuationem, non quidem prius tempore quàm ipsam formam, sed prius naturâ; quia semper materia intelligitur prius naturâ ad formam, pro quo priori datur in illâ priuatio formæ. Sed hæc solutio continet falsam doctrinam, quia repugnat, in eodem instanti reali esse simul formam & eius priuationem, etiam pro priori naturâ: cum enim instans reale sit indiuisibile, necessum est, vt quod verè pro priori existit, existat etiam necessariò pro toto instanti. Si ergo in priori est priuatio formæ, etiam in toto instanti eadem manebit, ergo simul erit forma & eius priuatio, quod prorsus repugnat. Ratio à priori huius repugnantia est, quia illud instans naturæ, est instans præcisionis tantum; quare tunc, licet non concipiatur forma, non tamen concipitur eius priuatio, sed præscinditur, id est, nihil cogitatur de formâ: sicut quando concipio essentiam Petri, & præscindo ab eo quòd sit albus, non tamen idèd concipio illum non album. Ad quam doctrinam oportet, pro multis quæstionibus, diligenter attendere.

Urgeo impugnationem ad hominem, quia si hæc prioritas naturæ sufficeret, vt tunc daretur priua-

privatio formæ; ergo etiam in conservacione formæ daretur privatio ut principium conservacionis, quia etiam in illâ prius naturâ intelligitur materia quàm formæ; ergo pro illo priori erit privatio formæ, ut hi discurrerant in primo instanti.

14 Respondeo ergo obiectioni, non esse necessariam privationem respectu omnis generationis (ut convincit obiectio) esse tamen necessariam respectu earum generationum quæ de facto contingunt: quia cum materia semper perseveret eadem, quantumvis formæ mutantur, semper ante omnem generationem (primâ exceptâ) præcedit eius formæ privatio in materiâ, & consequenter semper datur mutatio in generationibus, quæ de facto sunt, exceptâ primâ.

Sed urgebis: dum materia est cum formâ antecedente, non habet privationem formæ subsequenter, quia non potest illam habere simul cum præcedenti (duæ enim formæ substantiales nequeunt esse simul in materiâ); ergo numquam est materia cum privatione formæ subsequenter, quia numquam est ante subsequenter sine præcedenti, nequit enim esse sine aliquâ formâ vel per vnicū instans. Respondeo, ut materia habeat privationem formæ subsequenter, non requiri posse retinere simul utramque, & præcedentem & subsequenter, sed posse absolute obtinere subsequenter, licet amittendo præcedentem; sicut peccator habet privationem gratiæ, non quia possit simul gratiam habere cum peccato, sed quia potest absolute habere gratiam, si de peccato veram agat penitentiam, quâ in illo aboleatur ipsum peccatum.

15 Obiectiones Tertiæ: Ergo etiam pari ratione forma præcedens erit principium generationis substantialium, quia præcedit etiam materia cum formâ præcedenti ad omnem generationem, exceptâ primâ. Respondeo, concedendo sequelam, si generatio sumatur ut *conversio*, quia hæc est mutatio ex vna substantiâ in aliam; nego verò sequelam, si sumatur generatio ut est *mutatio* præcisè, de cuius ratione non est esse transitum ab vna formâ in aliam, sed à privatione formæ in formam: in præsentem autem solum loquimur de generatione, prout est mutatio; quare forma præcedens non annumeratur inter eius principia.

Quartæ obiectiones: Ergo saltem dispositiones accidentales se habebunt ut principium, quia per se requiruntur ad receptionem formæ. Negant nonnulli consequentiam, quia dispositiones se habent ut conditio, non verò ut principium, sicut approximat respectu causæ. Sed hæc solutio non est sufficiens: quia licet dispositiones non efficiant ipsam formam, & quantum ad hoc sint conditio, non ideo excluduntur à ratione principij; sicut neque ipsa privatio formæ efficit formam, & nihilominus eò quod prærequiritur, dicitur principium illius. idem ergo erit in dispositionibus.

16 Tota hæc questio est de voce, nec magni momenti; ego ideo cum aliis dico, dispositiones non esse principium distinctum, quia reducuntur ad causam materiale; per illas enim constituitur materia apta ad receptionem formæ, ideoque sunt complementum materiæ. Neque hinc sequitur, privationem reducendam ad causam materiale; privatio enim non est dispositio

aut complementum materiæ, sed præcisè terminus à quo.

Quintæ obiectiones: Generatio non est simul cum privatione, ergo illam non potest intrinsecè respicere. Respondeo, generationem ut mutationem dicere duo, & privationem præcedentem, & formam subsequentem, quorum quodlibet essentialiter est mutationi, licet non sit vnum simul cum alio: sicut huic denominationi *prioris* vel *posterioris* est essentialis & intrinseca, utraque existentia præcedens & subsequens; quod in aliis pluribus denominationibus contingit, præsertim quando illæ non sunt adæquatè de præsentem, sicut non est denominatio mutationis.

Sextæ obiectiones: Ergo etiam causa efficiens erit principium generationis, quia tam essentialiter illa requiritur ad generationem, quàm causa materialis, & tam hæc non componit generationem, quàm causa efficiens; ipsa enim generatio distinguitur & à causâ materiali & ab efficienti; ergo aequaliter vna causa ac altera erit illius principium. Propter hoc argumentum dixi suprâ, non bene à nonnullis explicari, principia intrinseca esse quæ componunt intrinsecè: ut sic enim, nec materia nec forma essent principia, quandoquidem non componunt generationem. Respondendum ergo est, esse principia: quia licet non componant generationem, sunt tamen illi intrinseca; nam generatio & recipitur in materiâ, & afficit intrinsecè formam. In quo differunt à causâ efficienti, quæ est purè extrinseca effectui. Ideo suprâ dixi, principia in præsentem usurpari vel pro parte componente, vel pro efficiente intrinsecè.

Pro complemento adverte, quæ de generatione substantiali dicta sunt, dicenda etiam de generatione accidentali, variatis tantum vocibus. Solum est observandum discrimen, quod in sententiâ distinguente realiter potentias ab animâ, non in omnibus generationibus accidentalibus datur privatio formæ, etiam in his quæ de facto accidunt: nam v.g. in generatione intellectus ex animâ, non præcedit prius tempore anima sine intellectu, & consequenter numquam habet privationem intellectus; (idem est in aliis potentis & passionibus, quæ producuntur in eodem instanti, quo producitur forma, quæ est illarum subiectum; in generationibus autem substantialibus, cum substantiale subiectum, scilicet materia prima, tota producta fuerit à mundi exordio, inde fit ut ad omnes generationes substantiales, quæ eveniunt post primam, præcedat privatio formæ introducendæ. Excepi tamen eas generationes substantiales & miraculosas, quæ sunt corruptis speciebus sacramentalibus, in quibus generationibus simul producitur materia & forma substantialis, cum primùm desinit esse Christus Dominus sub illis speciebus; ideoque in eis generationibus non præcedit privatio formæ in materiâ. Verum quia illæ non sunt naturales, nihil ex eis contra nostram doctrinam, quæ de naturalibus præcisè agit, licet inferre.

Rogabis, vtrum omnia principia conveniant vniuocè an analogicè in ratione principij. Materia & forma conveniunt vniuocè, quia utraque verè & realiter participat propriè rationem principij: si verò includatur privatio, non conveniunt nisi summum analogicè, quia enti & non

enti nequit dari conceptus vniuersus, imò neque analogus, de quo alibi.

Circa principiorum oppositionem dicendum est, materiam & formam nullam inter se dicere oppositionem, sed mutuum potius respectum

transcendentalem: deinde, materiam & formam priuationem nullatenus opponi, quia materia potest habere priuationem formæ; formam autem & priuationem opponi contradictoriè. quæ omnia clarissima sunt.

DISPUTATIO SECVNDA.

De Materiâ primâ & Formâ.

EXPLICATIS principiis in communi, de illis in particulari agendum est: inter illa autem primò occurrit materia, quæ est primum entium principium, & quasi illorum fundamentum.

SECTIO I.

Sine euidens lumine naturæ, dari in rebus Materiam primam.

NOMINE materiæ primæ intelligo, vt dixi suprâ, subiectum commune formatum substantialium; quod idem maneat ante & post corruptionem hanc visibilem, quam experimur.

Recentiores nonnulli referunt quemdam Gomecium Pereiram, in suâ Antonianâ Margaritâ negantem omnino materiam primam; contra quem plura congerunt argumenta, quæ oportet examinare, ne rem certam incertis suadeamus rationibus.

Arguunt Primò: Quia sequeretur ex opposita sententiâ, non esse veneratione dignas Reliquias Sanctorum. si enim nihil, quod erat in Sanctis, manet post eorum mortem, sed sunt omnino noua entia postea producta, vt quid eas veneraremur?

Secundò: Quia in triduo mortis Christi verè fuit in sepulchro aliqua Christi pars, non anima; ergo corpus; ergo Christus (idem est de aliis hominibus) componitur ex animâ rationali, & ex corpore seu materiâ primâ. Quod confirmant, quia aliqua accidentia hominis viui manent in mortuo: sed accidentia non mutant subiectum, ergo manet aliquod subiectum quod antea erat, in quo sint ea accidentia; hoc autem nequit esse nisi materia prima.

Tertiò: Quia agens naturale non operatur nisi ex præsupposito subiecto; sed agens naturale producit formas substantiales (vt ostendimus) ergo datur subiectum seu materia prima, ex quo producuntur illæ formæ ab agente naturali.

Quartò: Si non esset materia, non darentur naturaliter defeciones entium, quia non essent necessariae ad productionem noui entis; hoc enim non esset contrarium præcedenti, nam contrarietas est circa idem subiectum, quo cessante cessat etiam contrarietas.

Tandem: Quia superflue essent dispositiones, quibus agens naturale ignis v.g. disponit lignum; nam omnes illæ deberent cessare ex defectu subiecti in instanti, quo producitur in ligno ignis: ergo datur aliquod subiectum substantiale, com-

ponens cum formâ entia naturalia; quod præcipuè in homine concedendum videtur, quia cum sit corporeus inadæquate, debet ultra animam, quæ est spiritualis omnino, dari alia pars materialis; hæc autem est materia prima.

Hæc argumenta non vrgent Gomecium, multò aliter opinantem de entibus naturalibus quam isti Auctores censent: & quia, explicando huius Auctoris mentem, omnia argumenta soluntur, idè, præter meum morem, cuiuslibet solutionem ab ipso argumento separavi.

Fateretur ergo hic Auctor libentissimè, in homine (& idem est de aliis mixtis) ultra formam substantialem dari aliquod subiectum recipiens illam formam: neque enim tam amens erat hic Auctor, vt in homine & animantibus nihil aliud præter animam agnosceret, & post mortem illius nihil remanere doceret quod esset veneratione dignum in Sanctis, & in quo manerent plura accidentia, quæ prius fuerant in homine viuo; putaretque, cadauera nihil esse reale, sed apparens & deludens sensus nostros; vel saltem nihil illorum antea fuisse, quo satisfacit ferè omnibus argumentis in oppositum. Verum in hoc recedit hic Auctor à verâ & receptâ sententiâ, quod illud commune subiectum dicit non esse materiam primam, sed ex quatuor elementis vniuersis & inter se permixtis putat coalescere. Elementa autem ipsa omnino adstruit simplicia, sicut nos materiam primam vel formam substantialem dicimus essentialiter simplicem.

Hanc opinionem videtur vrgere tertium argumentum suprâ factum, quia in productione vnius elementi ex alio nullum præcedit subiectum; ergo saltem tunc ab agente naturali verè aliquid creabitur, scilicet elementum de nouo productum, quod omnino repugnat. Sed respondet Gomecius, falsum esse, nullam creaturam posse creare; nec faciliè hanc solutionem redargues, vt infra patebit.

Ad quartum, quo ostendebatur, non esse necessarias corruptiones entium, respondet; idè eas requiri, vt detur locus nouo enti, quod non potest penetrari cum præcedenti. Denique quod inferebatur contra illum, scilicet, nullam qualitatem corrupti manere in genito, fateretur libenter; nec mirum, quia etiam Thomistæ, ponentes materiam primam, idem mordicus defendunt.

Multa miscetur in solutione horum argumentorum, quæ pertinent ad alia loca, idè ea in præfati omittam: disputare enim, vtrum agens naturale possit creare, pertinet ad secundum librum, in quo de Creatione. Vtrum autem omnia accidentia corrupti destruantur simul cum formâ substantiali, tractabitur infra Disp. v. & Sect. 2. quibus reiectis in propria loca,